

Píseň: S269 + **modlitba;** **Čtení:** Mk 3, 1 – 3, 12

Milí přátelé,

minulý týden jsme uzavírali společné promýšlení Markovým oddílem Spor o sobotu. Už tehdy jsem připomínal, že touto disputací nebylo napětí mezi Ježíšovým postojem a postojem jeho odpůrců vyřešen. Zároveň jsem zmiňoval, že tímto sporem začíná „jít do tuhého“, neboť porušování šabatu je velmi závažný přestupek. Obě tyto linky dnes poběží dál.

Také jsem zdůrazňoval důležitost svatého dne pro každého člověka, roli a prospěšnost půstu, stejně jako lidského zneužívání půstu nebo svatého dne (jako dne k nic-neděláním ne-děle).

Uzdravení v sobotu

Přes nejednotnost postojů mezi Ježíšem a učenci jeho doby mohl Ježíš i nadále přicházet do synagogy (v. 1). Už to je velká zpráva! Ježíš porušuje sobotu, dokonce učí, že je Pánem nad sobotou, a přesto smí dál přicházet do místa učení, rozhovoru, polemiky – do synagogy!

Také to vlastně dává hluboký smysl: 1) Pokud by Ježíš s odlišným pohledem na cokoli měl zakázán přístup právě do synagogy, jak by v ní šlo hledat pravdu, dokonce Boží pravdu?

2) Kdyby Ježíš nesměl vstupovat do synagóg, jakou šanci změnit nebo posunout svůj názor by měl on sám?

Tak i my vnímejme sborové prostory jako také prostory hledání pravdy – a jen velmi opatrně a zcela prokazatelně někomu zakazujme vstup. Vždyť kde jinde máme společně hledat, nacházet a formulovat pravdu?

V synagoze pak byl člověk s odumřelou rukou. Pod čarou nalezneme, že řečtina hovoří o „uschlé“ ruce (srv. překlad kralický). To je mnohem výstižnější. O co konkrétně šlo, nevíme. A vědět vlastně ani nepotřebujeme.

Avšak uvědomit si potřebujeme, že Ježíš mohl tohoto člověka uzdravit někde v koutě, nenápadně. Avšak situace je rozehrána jinak. Ježíš se nehodlal stydět za pomoc bližnímu, ačkoli šlo o

protizákonné jednání, protože byl sobota: Pozval toho člověka doprostřed.

Ale Ježíš není žádný „charismatic“, který by mocnými činy hodlal strhávat davy. Vzpomeňme, že své poslání formuluje jako učení, nikoli uzdravování (Mk 1, 22 + 1, 38). A tak nepředvede nějaký spektakl, který by šokoval, podmanil a okouznil. Ježíš opět postaví do popředí otázku učení – a tak pravdy a zákona: „Je dovoleno v sobotu jednat dobře, či zle, duši (ψυχη = psýché) zachránit či zabít?“ O to přece ve víře v Boha jde – o duši ve smyslu centra lidského života a bytosti. Je dovoleno toto nejcentrálnější v člověku zachránit v sobotu, a tak šabat porušit? Nebo je lepší dodržet šabat, ale nechat zemřít lidskou duši (a tak bytost!)?

Ježíšovi však právě ti, kdo na něj číhali s obžalobou, neodpověděli. Proč by to také dělali, když ho chtějí hlavně nacytat, obžalovat a zlikvidovat?

A Ježíš se rozhněval. A ne naposledy v Markově podání (srv. Mk 10, 14). Že je Ježíšův hněv oprávněný a spravedlivý, je snad dostatečně nápadné. Jeho hněv je reakcí na tvrdost srdce těch, kteří raději Ježíše nacytají, aby ho mohli odsoudit, než aby pomohli bližnímu. To je vlastně strašná situace. Raději mlčet a nehledat pravdu v synagóze, abych dosáhl cíle zbavit se mně nepohodlného člověka, než někomu pomoci nebo než zvážit změnu svých postojů.

Takové však tvrdé srdce je – vlastní plány, myšlenky, názory a postoje jsou důležitější než blaho mých bližních. Než pomoc mým bližním. Zejména pokud by taková pomoc znamenala jít proti mým hodnotám. „Tvrdé srdce“ je tak jen jiným vyjádřením lidské svévole, a tak hříchu, a tak vysvětlením, proč lidský svět často a ledaskde nestojí ani za zlámanou grešli. Protože člověk je od přírody (= přirozeně) právě bytost tvrdého srdce, srdce do sebe zakrouceného.

A tak se Ježíš nechá nacytat. Raději přestoupí šabat, raději riskuje své odsouzení a svůj život, než aby odmítl pomoci člověku, kterému pomoci mohl. Jaký protiklad tvrdého, do-sebe-zakrouceného srdce! Jaký protiklad hříchu a přirozeného lidského

jednání! „Riskovat pro dobro druhého a sám z toho nic nemít? Děkuji, nechci.“ A vzápětí takový člověk často dodává: „Proč je ten svět tak hrozně zkorumpovanej, zlej, pokřivenej a nespravedlivej???“ Tvrdé srdce je strašná věc...

Všimněme si, že Ježíš vlastně neuzdravuje. Nepronásí žádnou magickou formulku, nedělá nějaké kejkle, nemáva rukama. Ani slovem se nezmíní o uzdravení. Protože uzdravení samo je zcela v pozadí příběhu. Důležitý je dogmatický (dogma = učení) spor o sobotu. A ještě k tomu spor o sobotu v době, kdy bylo jasně rozepsáno, kolik kroků smí žid o šabat ujit a že kroky doma se nepočítají, ani kroky mezi jednou a druhou částí domu, pokud je tato zastřešena (často byla mezi dvěma takovými částmi ohrada např. pro ovce) atd.

Důsledky Ježíšova jednání

Tentokrát však nikdo nijak nereaguje. Nikdo nejásá, nikdo není udiven (tak Mk 1, 27 + Mk 2, 12), včetně toho stíženého člověka. Nikdo však není ani pobouřen, nevolá hned vojáky, Ježíše se nepokouší ukamenovat (ačkoli by měli vlastně všichni přítomní – Ex 31, 15!). Už minule jsem zdůrazňoval, jak snadno nutíme okolnímu světu i Starému zákonu, jak je násilný a nemilosrdný. Tady máme jeden z mnoha dokladů, že to všechno bylo trochu jinak. Tórický pokyn sice hovoří jasně, to však neznamená „honem, honem toho člověka zabít!“. Však on ten tórický pokyn kupříkladu neříká, že nemá dojít na soud a zkoumání viny – ani kdy má takový provinilec zemřít...

Avšak při vycházení ze synagogy se umlouvají farizeové s herodiány, že Ježíše zahubí. Jejich plán tedy vyšel. Podařilo se jim vyprovokovat toho neortodoxního Ježíše k pomoci člověku, a tak k práci, v sobotu. Tak se ho mohou zbavit. Hurá!

Tak tvrdé je lidské srdce... Proto se na tyto lidi Ježíš rozhněval a zarmoutil.

Skupiny v tehdejší Palestině

Než přejdeme k druhému dnešnímu oddílu, dovolte mi udělat malou odbočku v podobě exkursu do skupin v tehdejší Palestině. Už několikrát se nám totiž v textu objevili zákoníci a farizeové. Dnes k nim přibyli také herodiáni, a časem se objeví také kněží, velekněz, zélóti atd.

Stejně jako v každé lidské společnosti, i v Palestině kolem r. 30 po Kr. se vyskytovala celá řada lidských uskupení. Spolu tam žili židé vroucně praktikující, vlažní „papíroví“ židé, židé radikální, židé ortodoxní, židé-učenci, židé vykonávající náboženské obřady atd. A stejně jako v každé lidské společnosti, jedna osoba byla často „členem“ několika různých skupin naráz. Učenec může být radikální stejně jako konzervativní či liberální. A nadto ještě může být svou vlastní praxí velmi vlažný, zapálený nebo spíše formální.

Pro dobré pochopení Písma je nutno alespoň trochu rozumět alespoň těmto skupinám:

1) **Farizeové** jsou skupinou židovských učenců. Zároveň šlo o hnutí společenské a politické. Jsou to právě jejich liturgie, učení, rituály a „konfese“, které se stanou základem tzv. Rabínského judaismu (= židovství od r. 70 po Kr. po současnost).

Farizeové se často přeli se Saduceji. Jak nad otázkami učení (Je vzkříšení těla?), tak nad otázkami kulturními (Přijímat helénizaci (= řeckou kulturu, „pořečťování“)?), tak i nad otázkami liturgickými (Jsou důležitější obřady v Chrámu, nebo dodržování Tóry?). Samozřejmě docházelo také na spory interpretační – tak dodnes mezi všemi lidmi náboženskými i nenáboženskými.

Tato skupina byla v židovském národě již od egyptského otroctví někdo kolem r. 1200 př. Kr.

Pro farizeje byla Tóra a Mojžíšova autorita rozhodující. Byli o něco bližší lidem než trochu elitářštější saduceové. Farizeové byli něco jako dnešní teologové na univerzitách.

Z toho je snad zřejmé, že nešlo o žádné zlosyny a že dnes často pejorativní slovo „farizejský“ jim bylo připsáno neoprávněně. Např. Gamaliel se raných křesťanů dokonce zastával (Sk 5, 34)!

2) **Zákoníci** byli odborníci na svatá Písma (kolem r. 30 neexistuje Bible ani Starý zákon – to je křesťanský (a nešikovný) název pro soubor židovských svatých písem, jež se zvou Tenak). Jsou také autoritami v jeho výkladu. Byli velmi blízko tomu, co je dnes farář nebo kněz – jejich práci předcházelo povinné vzdělání a svého druhu ordinace (= uvedení v úřad) vzkládáním rukou.

Z toho je snad zřejmé, že tzv. zákoníkem se mohl stát kdokoli – farizeus, saducej i učitel bez takovéto příslušnosti. Ježíš mezi ně svým způsobem vlastně také patřil, neboť právě zákoníci byli obvykle oslovováni Rabbi (= mistr). Ježíš je takto osloven nejednou (J 1, 38; Mt 8, 19; Mk 4, 38; Lk 7, 40 atd.), podobně i Jan Křtitel (Lk 3, 12).

3) **Kněží** byli skupinou mužů, kteří vykonávali chrámové obřady. Také pečovali o Chrám a k němu náležící nástroje. Svůj původ pojímali od Árona a tedy Lévičů. Tak neměli žádnou půdu a jedinou obživou jim bylo, co lidé přinesli k chrámové oběti (tak uzákoněnou Tórou, např.: Ex 29, 32) spolu s desátkem. Tím je snad také nápadné, jak snadno mohlo dojít k pokřivení některých kněží, že upřednostňovali kult a obřady, i kdyby neupřímně a špatně chápané. Z této skupiny pak pocházel velekněz, nejvyšší autorita náboženská a mnohdy i politická, avšak bez práva veta.

4) **Saduceové** – o těch jsem již ledacos prozradil, tedy spíše jen doplnění: Tato skupina existovala cca mezi lety 200 př. Kr. až 70 po Kr. (zničení Chrámu). Podíleli se na údržbě chrámu (patřili k nim také někteří kněží). Podíleli se také na výběru daní, byli mediátory při kontaktu s Římany a spolu s předchozími skupinami byli členem tzv. Sanhedrinu. Od farizeů se tedy odlišovali zejm. teologickými postoji (např. věřili ve vzkříšení).

Sanhedrin byla nejvyšší židovská rada, úmyslně složena ze všech neradikálních skupin v Izraeli. Měla právo odsoudit k smrti, ale také osvobodit. V době římské nadvlády však musel trest smrti vykonat a vynést také římský soud. Ježíš bude před touto radou (někdy také veleradou) stát, stejně jako bude nutný rozsudek Pontia Piláta, má-li být naplněn úmysl z dnešního oddílu.

5) **Zéloté** byli radikální židé. Chtěli svou zemi zbavit římského okupanta pomocí ozbrojeného povstání (copak to jde jinak?). Byli to vlastně starověcí teroristé. Převahu získali nedlouho před pádem Chrámu (70 po Kr.), svůj boj však prohráli, jako vlastně všechna teroristická uskupení. Mezi zéloty patřil Šimon Zélóta (jeden z Dvanácti!). Řecký termín „zélót“ znamená to samé, co hebr. kana'im, tedy „horlivci“. Podobnými slovy se nakonec radikální uskupení častují dodnes ve všech náboženstvích i nenáboženských hnutích.

6) **Esénci** byli skupinou, ze které se později vyvinulo mnišství. Šlo o lidi, kteří přijali asketický (= odříkavý) způsob života. Žili často na poušti nebo na okrajích pouště, oblečení bývali velmi prostě a soustředili se hlavně na čistý způsob života. Patřil mezi ně pravděpodobně Jan Křtitel. Usilovali o upřímnější, spravedlivější a čistší praktický i náboženský život, než jaký byl obvyklý ve městech a na vesnicích. Díky jednomu takovému uskupení v Kumránu se nám dochovala řada biblických spisů ve velmi dobrém stavu. Navíc tento objev poloviny 20. století doložil, že starověké písemnictví si neohýbalo texty „ke svému“ (nalezen tam byl takřka kompletní a v podstatě identický spis Izaiáš, kupříkladu).

Tento výčet samozřejmě není kompletní, avšak přidám k němu už jen tzv. **herodiány**. O těch víme pramálo. Pravděpodobně šlo o politicky aktivní společenství lidí podporující vládu herodovců (Herodů bylo několik!), zejm. vládu Heroda Antipa (vládce za Ježíše).

Domluva proti Ježíšovi z v. 6 je tak spíše politickou záležitostí než náboženskou. Prozatím.

Ježíš na břehu Genezaretského jezera

Ježíš už zřejmě nebyl v Kafarnaum tak docela vítán. Po spiknutí ze strany farizeů a herodiánů (samozřejmě ne všech!) se Ježíš „uchyluje k moři“. Avšak jde za ním mnoho lidí ze všech částí tehdejší Římské provincie Judea. Dokonce za ním přicházejí lidé z oblastí vlastně pohanských – z okolí měst Týru a Sidónu. Jak

obrácená reakce „laického lidu“ oproti reakci kafarnaumských učenců!

Bohužel tyto zástupy přicházejí ne proto, co Ježíš učil, ale kvůli tomu, „co učinil“. Nepřicházejí tedy kvůli Ježíšovu učení, kvůli kterému ho chtějí někteří zlikvidovat. Přicházejí opět kvůli uzdravování – a hned od v. 9 je to zcela zřetelné.

Uvědomme si tedy, že velká část zástupů, které za Ježíšem přicházeli, ho viděli hlavně (nebo pouze?) jako léčitela a divotvůrce. A Ježíš přišel hlavně učit! Bohužel však jeho učení pobuřovalo učence jeho doby (ne všechny, díkyBohu). Ježíš tak byl během svého veřejného působení vlastně ve velmi nešikovné pozici – s výjimkou jeho nejbližších Dvanácti (a ti budou ustanoveni hned v dalším oddílu!) mu lidé buď nerozuměli, nebo ho odmítali, nebo od něho chtěli jen to své (mocné činy). Jen málo lidí mu už tehdy alespoň trochu rozumělo a přijímalo jeho učení.

Skrze toto připomenutí snad také lépe chápeme, proč se Ježíš odděluje od tlačících se nemocných. Vždyť už se na něj tlačili jak lůza a sáпали se po něm, jen aby se ho dotkli – a snad byli uzdraveni! Tak i tito měli vlastně tvrdá srdce, ne jen ti, kteří chtěli Ježíše nacytat při uzdravování v sobotu.

Shrnutí

Za Ježíšem přicházelo mnoho lidí. Ale jen velmi málo mu vůbec chtělo naslouchat, natožpak rozumět. Většina chtěla buď uzdravit a jeho učení je nezajímalo vůbec, nebo je zajímalo učení, které však nekorespondovalo s jejich vlastním – a nemálo takových chtělo Ježíše zlikvidovat (vždyť učil protizákonné myšlenky!). Jediní, kteří Ježíše (zatím) rozpoznávají pravdivě, byli nečistí duchové.

A ty Ježíš umlčuje. Lidé mají poznat sami, kdo Ježíš je, co přináší, a že není hlavně léčitel.

Tak je opět na stole otázka: Kdo to jen je, že učí jako ten, kdo má moc? Kdo je Ježíš pro tebe, pro nás? Nezahanbuj nás i dnes ti nečistí duchové? DíkyBohu se později setkáme také s těmi, kteří Ježíšovi rozuměli, i z řad např. farizeů.

Rozhovor; Píseň: S186 + MP